Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JULIANE KOKOTT
prezentate la 26 aprilie 2018 [1]

Cauza C-176/17

Profi Credit Polska S. A. w Bielsku Białej
împotriva
Mariusz Wawrzosek

[cerere de decizie preliminară formulată de Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie, Polonia)]

„Trimitere preliminară – Protecția consumatorilor – Clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii – Contract de credit pentru consumatori – Procedură de emitere a unei ordonanțe de plată pe baza unui bilet la ordin, prin care sunt garantate drepturi rezultate dintr-un contract de credit pentru consumatori – Imposibilitatea judecătorului de a constata potențialul caracter abuziv al clauzelor contractului în cazul în care consumatorul nu introduce o cale de atac”

I. Introducere

1. Curtea de Justiție a subliniat deja în mai multe rânduri faptul că dreptul procedural național joacă un rol decisiv în garantarea efectivă a protecției consumatorului. Astfel, Curtea de Justiție a afirmat în special faptul că instanța națională trebuie să examineze din oficiu dacă o clauză contractuală care intră în domeniul de aplicare al Directivei privind clauzele abuzive [2] are un caracter abuziv [3]. Prin prezenta cerere de decizie preliminară, se solicită pentru prima dată Curții de Justiție să stabilească dacă o astfel de obligație a instanței naționale există și atunci când aceasta examinează o obligație rezultată dintr-un efect de comerț, iar efectul de comerț garantează drepturi în temeiul unui contract de credit pentru consumatori.

2. În cazul efectului de comerț, aceasta reprezintă o instituție juridică venerabilă care a apărut în Evul Mediu timpuriu, ca urmare a schimburilor monetare între comercianți [4]. Marile opere de legiferare ale secolului al 19-lea, în primul rând *Code de commerce* francez din 1807, au eliberat efectul de comerț de limitările impuse de o categorie profesională [5], aceasta devenind pur și simplu *instrumentul* care a

1 Limba originală: germana.

2 Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

3 A se vedea de exemplu Hotărârea din 9 noiembrie 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punctul 49), Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 42), și Hotărârea din 21 aprilie 2016, Radlinger și Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punctul 52).

4 A se vedea H. Coing, *Europäisches Privatrecht I* (Drept privat european I), München, 1985, p. 543.

5 H. Coing, *Europäisches Privatrecht II* (Drept privat european II), München, 1989, p. 570.

deschis cetățenilor din toate păturile sociale accesul la sistemele de plată fără numerar[6]. Majoritatea statelor membre ale Uniunii sunt părți contractante ale Convenției de la Geneva din 1930 privind Legea uniformă asupra cambiilor și biletelor la ordin, care a vizat armonizarea internațională a legislației privind cambiile și biletele la ordin.

3. În Polonia – spre deosebire de situația din alte state membre[7] –, utilizarea biletelor la ordin, adică a unui efect de comerț pentru care emitentul se obligă el însuși la plata unei sume, ca măsură de siguranță în cazul contractelor de credit pentru consumatori, este permisă și reprezintă o practică răspândită. Dreptul procedural polonez prevede o procedură a ordonanței de plată rapidă, pe baza unui bilet la ordin, în care instanța națională se limitează la o examinare formală a biletului la ordin. Dacă efectul de comerț are ca scop garantarea unui contract de împrumut, procedura ordonanței de plată exclude examinarea contractului de împrumut care stă la baza acesteia. Prezenta trimitere preliminară oferă Curții de Justiție ocazia să se pronunțe referitor la aspectul dacă această procedură este compatibilă cu Directiva privind clauzele abuzive și cu Directiva privind contractele de credit pentru consumatori[8].

II. Cadrul juridic

A. Legislația Uniunii

4. Directiva privind clauzele abuzive vizează clauzele abuzive din contractele încheiate de consumatori. Potrivit articolului 3 alineatul (1) din această directivă:

„O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

5. Articolul 6 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor [a se citi „de către un profesionist”], în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator […]”.

6. Articolul 7 alineatul (1) din această directivă prevede:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «de către profesioniști»].”

7. Directiva privind clauzele abuzive este aplicabilă contractelor de credit, în temeiul articolului 2 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori. Articolul 3 litera (c) definește contractul de credit drept „un contract prin care un creditor acordă sau promite să acorde unui consumator un credit sub formă de plată amânată, un împrumut sau alte facilități de plată similare”.

6 Ch. Bergfeld, „Preußen und das Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch” (Prusia și Codul comercial general german), *Ius Commune* 14 (1987), p. 105 și 106.

7 Între acestea se numără Belgia, Bulgaria, Danemarca, Germania, Estonia, Finlanda, Franța, Letonia, Luxemburg, Țările de Jos, Slovacia, Slovenia, Suedia, Republica Cehă și Regatul Unit.

8 Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului (JO 2008, L 133, p. 66).

8. Articolul 17 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori prevede:

„În cazurile în care drepturile creditorului în temeiul unui contract de credit sau contractul însuși se cesionează unei terțe persoane, consumatorul are dreptul să invoce împotriva cesionarului orice mijloc de apărare la care putea recurge împotriva creditorului inițial, inclusiv dreptul la compensare, în cazul în care aceasta este permisă în statul membru în cauză."

9. Articolul 22 din această directivă prevede:

„(1) În măsura în care prezenta directivă conține dispoziții armonizate, statele membre nu pot menține sau introduce în legislația lor națională dispoziții diferite față de cele stabilite în prezenta directivă.

(2) Statele membre se asigură că consumatorii nu pot renunța la drepturile care le-au fost conferite prin dispozițiile de drept intern care transpun prezenta directivă sau corespund acesteia.

(3) Statele membre se asigură, de asemenea, că dispozițiile pe care le adoptă în transpunerea prezentei directive nu pot fi eludate, ca urmare a modului în care sunt formulate contractele, în special prin integrarea tragerilor sau a contractelor de credit care intră în domeniul de aplicare a prezentei directive în contracte de credit al căror caracter sau scop ar face posibilă evitarea aplicării acestei directive.

[…]"

B. Legislația națională

10. Dispozițiile privind procedura ordonanței de plată în temeiul unui bilet la ordin sunt cuprinse în Kodeks postępowania cywilnego (Codul polonez de procedură civilă, denumit în continuare „KPC"). Articolul 485 alineatul 2 din KPC prevede următoarele:

„Instanța emite o ordonanță de plată și împotriva unei persoane obligate printr-un bilet la ordin completat în mod corespunzător […], dacă autenticitatea și conținutul biletului la ordin nu suscită îndoieli. În cazul în care drepturile din biletul la ordin […] sunt transferate reclamantului, ordonanța de plată este emisă doar dacă sunt prezentate înscrisuri care probează pretenția, cu excepția cazului în care transferul acestor drepturi către reclamant rezultă în mod direct din biletul la ordin […]."

11. Articolul 486 alineatul 1 din KPC adaugă:

„În cazul în care condițiile de emitere a unei ordonanțe de plată nu sunt îndeplinite corespunzător, președintele stabilește un termen pentru organizarea ședinței, cu excepția cazului în care cauza poate fi judecată fără ședință."

12. Articolul 491 alineatul 1 din KPC prevede:

„Prin ordonanța de plată, instanța somează pârâtul să achite întreaga creanță, inclusiv cheltuielile aferente acesteia, în termen de două săptămâni de la comunicarea ordonanței, sau să depună contestație în acest termen. […]"

13. Articolul 492 din KPC prevede:

„(1) Ordonanța de plată constituie, de la emiterea acesteia, un titlu de garanție executoriu fără a fi necesară aplicarea formulei executorii. […]

(3) Ordonanța de plată emisă pe baza unui bilet la ordin este executorie imediat după expirarea termenului pentru stingerea creanței. În cazul introducerii unei contestații, la cererea pârâtului, instanța poate suspenda executarea. […]”

14. Articolul 493 alineatul 1 din KPC are următorul conținut:

„Contestația se depune la instanța care a emis ordonanța de plată. În contestație, pârâtul trebuie să indice dacă atacă ordonanța de plată în tot sau în parte, să ridice obiecțiile care trebuie invocate, sub sancțiunea decăderii, înainte de înfățișarea pe fondul cauzei, precum și să prezinte fapte și probe. […]”

15. Articolul 19 alineatul 4 din Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Legea poloneză privind cheltuielile de judecată în cauze civile) prevede că pârâtul va suporta trei sferturi din cheltuielile de judecată, în cazul în care depune contestație împotriva unei ordonanțe de plată.

16. Referitor la prevederile din contractele pentru consumatori, articolul 385 din Kodeks cywilny (Codul civil polonez, denumit în continuare „KC”) prevede:

„1. Clauzele contractului încheiat cu consumatorul care nu au fost negociate în mod individual nu sunt obligatorii pentru consumator, atunci când acestea precizează drepturile și obligațiile acestuia într-un mod care contravine bunelor moravuri și cu încălcarea gravă a intereselor sale (clauze contractuale inadmisibile). Această dispoziție nu se aplică clauzelor care se referă la principalele prestații ale părților, în special la preț sau la remunerație, atunci când sunt formulate în mod univoc.

2. În cazul în care o clauză contractuală nu este obligatorie pentru consumator în temeiul alineatului 1, celelalte clauze contractuale rămân obligatorii pentru părți.”

17. În ceea ce privește biletul la ordin, articolul 101 din Ustawa prawo wekslowe (Legea poloneză privind cambia și biletul la ordin) dispune:

„Biletul la ordin conține: 1) denumirea «bilet la ordin» în textul documentului, exprimată în limba în care acesta a fost emis; 2) promisiunea necondiționată de a plăti o sumă determinată; 3) scadența; 4) locul unde trebuie efectuată plata; 5) numele persoanei în favoarea sau în numele căreia urmează să se efectueze plata; 6) locul și data emiterii biletului la ordin; 7) semnătura celui care emite biletul la ordin.”

18. Reglementările Directivei privind contractele de credit pentru consumatori au fost puse în aplicare în legislația poloneză prin Ustawa o kredycie konsumenckim (Legea privind contractele de credit pentru consumatori, denumită în continuare „UKK”) din 12 mai 2011. Articolul 41 din UKK prevede:

„1. Biletul la ordin […] al unui consumator, care este predat creditorului în scopul aducerii la îndeplinire sau al garantării unei prestații rezultate din contractul de credit pentru consumatori trebuie să conțină clauza „nu la ordin” sau o clauză cu aceeași semnificație.

2. În cazul în care creditorul acceptă un bilet la ordin […] care nu conține clauza „nu la ordin”, iar acest bilet la ordin este transferat […] altei persoane, creditorul are obligația să compenseze dauna consumatorului prin plata biletului la ordin. […]

3. Alineatul 2 se aplică și în situația în care, […] contrar voinței creditorului, biletul la ordin a ajuns în posesia altei persoane.”

III. Situația de fapt și procedura principală

19. La 3 decembrie 2015, reclamanta din litigiul principal, Profi Credit Polska S. A., cu sediul în Bielsko-Biała (denumită în continuare „banca”), a încheiat un contract de împrumut cu pârâtul din litigiul principal, domnul Mariusz Wawrzosek. Așa cum instanței de trimitere îi este cunoscut ca urmare a altor litigii deduse judecății sale de către reclamantă, este vorba despre un contract standard preformulat cuprinzând o clauză prin care împrumutatul se obligă să emită un bilet la ordin în vederea garantării drepturilor creditoarei în temeiul contractului de împrumut. Conform acestei obligații, pârâtul a predat reclamantei un bilet la ordin semnat în alb.

20. Ulterior, pârâtul nu a rambursat împrumutul. Din acest motiv, reclamanta a notificat rezilierea contractului de împrumut și a înscris suma de 3 268,38 PLN în biletul la ordin semnat în alb.

21. Reclamanta a solicitat instanței de trimitere ca, pe baza biletului la ordin, să emită o ordonanță de plată împotriva pârâtului pentru suma de 3 268,38 PLN. Aceasta a atașat cererii biletul la ordin completat și semnat în mod corespunzător, precum și notificarea rezilierii contractului de împrumut, nu însă și contractul.

22. Așa cum arată instanța de trimitere, procedura ordonanței de plată care se întemeiază pe un bilet la ordin cuprinde, conform legislației naționale, două etape. *Prima etapă* este declanșată prin cererea de emitere a unei ordonanțe de plată. Aceasta are loc fără înștiințarea pârâtului. Conform articolului 485 alineatul 2 din KPC, instanța emite ordonanța de plată atunci când este prezentată un bilet la ordin completat corespunzător, iar „autenticitatea și conținutul biletului la ordin nu suscită îndoieli”. Potrivit instanței de trimitere, jurisprudența națională interpretează această dispoziție în sensul că în prima etapă a procedurii se examinează din oficiu doar dacă biletul la ordin prezentat de reclamant este un document autentic și are o formă corespunzătoare cerințelor legale. În cazul în care aceste condiții sunt îndeplinite, instanța este obligată să emită ordonanța de plată, fără a fi relevant conținutul raportului care stă la baza biletului la ordin. În cazul în care biletul la ordin garantează un drept născut în temeiul unui contract de împrumut, reclamantul se poate limita, în prima etapă a procedurii, să prezinte biletul la ordin în original ca mijloc de probă. Acesta nu trebuie să aducă nicio dovadă că dreptul garantat rezultat din contractul de împrumut există și este valid.

23. Ordonanța de plată este comunicată pârâtului împreună cu cererea de sesizare a instanței formulată de reclamant și o precizare cu privire la formularea contestației. Termenul pentru formularea contestației este de două săptămâni de la comunicarea ordonanței de plată. La cererea pârâtului, instanța poate suspenda executarea ordonanței de plată, în temeiul articolului 492 alineatul 3 din KPC. Potrivit instanței de trimitere, în această *a doua etapă* a procedurii, pârâtul poate ridica obiecții nu doar împotriva obligației de plată rezultate din biletul la ordin, ci și împotriva pretențiilor rezultate din raportul care stă la baza biletului la ordin, invocând de exemplu caracterul abuziv al unei clauze din contractul de credit pentru consumatori care stă la baza instrumentului de plată. Dacă, pe de altă parte, pârâtul nu formulează contestație, ordonanța de plată constituie un titlu de garanție care este executoriu fără a fi necesară aplicarea formulei executorii, conform articolului 492 punctul 1 din KPC. Acesta are autoritate de lucru judecat în privința obligației de plată din biletul la ordin, nu însă și în privința dreptului care rezultă din raportul care stă la baza biletului la ordin.

IV. Cererea de decizie preliminară și procedura în fața Curții

24. Prin hotărârea din 17 februarie 2017, primită la 6 aprilie 2017, Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Tribunalul Districtual din Siemianowice Śląskie) a adresat Curții, în temeiul articolului 267 din TFUE, următoarea întrebare preliminară:

„Dispozițiile Directivei privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, în special articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1), precum și dispozițiile Directivei privind contractele de credit pentru consumatori, în special articolul 17 alineatul (1) și articolul 22 alineatul (1), se opun invocării de către un profesionist (creditor) a unei creanțe constatate printr-un bilet la ordin completat corespunzător împotriva unui consumator (debitor), în cadrul unei proceduri de ordonanță de plată în temeiul articolului 485 alineatul 2 și următoarele din KPC coroborat cu articolul 41 din UKK, potrivit cărora instanța națională poate examina validitatea dreptului născut pe baza biletului la ordin exclusiv din punctul de vedere al respectării cerințelor formale la emiterea acestuia, fără să poată analiza raportul fundamental?”

25. În procedura în fața Curții, Republica Polonă și Comisia Europeană au prezentat observații scrise și au participat la ședința care a avut loc la 1 martie 2018.

V. Apreciere juridică

26. În cele ce urmează, vom aborda în primul rând interpretarea și admisibilitatea cererii de decizie preliminară, apoi vom analiza Directiva privind contractele de credit pentru consumatori și, ulterior, Directiva privind clauzele abuzive.

A. Cu privire la interpretarea întrebării preliminare și la admisibilitatea deciziei de trimitere

27. Prin intermediul întrebării sale, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva privind clauzele abuzive și Directiva privind contractele de credit pentru consumatori trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia instanța națională trebuie să se limiteze, în cadrul unei proceduri de emitere a unei ordonanțe de plată pe baza unui bilet la ordin, la examinarea respectării cerințelor de formă ale biletului la ordin, excluzând examinarea contractului de împrumut garantat de biletul la ordin.

28. În trimiterea sa, instanța de trimitere precizează că examinarea raportului fundamental are loc abia atunci când consumatorul depune o contestație împotriva ordonanței de plată. În opinia noastră, procedura în discuție trebuie privită în ansamblul său, adică atât prima etapă, anterioară depunerii contestației, cât și a doua etapă ulterioară.

29. În plus, înțelegem întrebarea preliminară în sensul că instanța națională sugerează că este posibilă examinarea raportului fundamental, adică a contractului de împrumut. De aceea, nu este relevant dacă biletul la ordin considerat în mod separat reprezintă un contract care intră în domeniul de aplicare al Directivei privind clauzele abuzive.

30. În prima etapă derulată în fața instanței naționale, obiectul litigiului este doar biletul la ordin. Raportul fundamental devine obiectul litigiului abia în a doua etapă, ca urmare a contestației formulate de consumator. De aici nu rezultă însă că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu obiectul litigiului principal și că ar fi deci inadmisibilă [9]. Astfel, întrebarea adresată

9 A se vedea Hotărârea din 16 iunie 2015, Gauweiler și alții (C-62/14, EU:C:2015:400, punctul 25).

urmărește în esență să stabilească dacă este compatibil cu dreptul Uniunii faptul că dreptul polonez impune o acțiune a consumatorului pentru a face din contractul de împrumut obiectul litigiului și a face posibilă examinarea acestuia de către instanța națională sau dacă dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că această examinare trebuie să aibă loc încă în prima etapă.

B. Cu privire la Directiva privind contractele de credit pentru consumatori

31. Directiva privind contractele de credit pentru consumatori are ca scop armonizarea completă a unor aspecte ale dispozițiilor privind contractele de credit pentru consumatori. În vederea protejării consumatorului, aceasta prevede, printre altele, diverse obligații de informare în sarcina creditorului.

32. Referitor la garanțiile creditului, Directiva privind contractele de credit pentru consumatori prevede că este necesar ca informațiile precontractuale să explice eventualele garanții solicitate [10]. Totodată, garanțiile solicitate fac parte dintre informațiile obligatorii ale contractului de credit [11]. Directiva privind contractele de credit pentru consumatori nu cuprinde în rest nicio prevedere referitoare la garanții și, în particular, nici cu privire la biletul la ordin care garantează un drept dintr-un contract de credit pentru consumatori.

33. În schimb, actul anterior Directivei privind contractele de credit pentru consumatori menționa biletul la ordin. Aceasta prevedea că statele membre în care i se permitea consumatorului să ofere garanții prin cambii, bilete la ordin și cecuri trebuiau să se asigure că consumatorul este protejat corespunzător cu ocazia utilizării acestor instrumente de garantare [12].

34. Această dispoziție nu a fost preluată în noua Directivă privind contractele de credit pentru consumatori. Deși prima propunere a Comisiei de modificare a directivei anterioare încă mai conținea o interdicție strictă pentru creditor de a cere sau de a propune consumatorului un bilet la ordin ca garanție pentru creditul de consum [13], textul final al Directivei privind contractele de credit pentru consumatori nu conține nicio prevedere referitoare la biletul la ordin.

35. Din acestea se poate deduce doar că, potrivit voinței legiuitorului Uniunii, ar trebui lăsat la latitudinea statelor membre să decidă dacă, în vederea garantării unui credit pentru consumatori, poate fi utilizat ca garanție biletul la ordin. În raport cu directiva anterioară, puterea de apreciere a statelor membre chiar s-a extins. În timp ce, conform directivei anterioare, statele membre trebuiau să se asigure că consumatorul este suficient protejat cu ocazia utilizării biletului la ordin [14], Directiva privind contractele de credit pentru consumatori nu mai conține nicio astfel de dispoziție care să impună o astfel de obligație pentru statele membre.

Inexistența unei încălcări a articolului 22 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori

36. Cu toate acestea, instanța de trimitere dorește să se stabilească dacă reglementarea poloneză contravine articolului 22 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori. Acesta interzice statelor membre să mențină sau să introducă în legislația lor națională dispoziții diferite de dispozițiile directivei, *în măsura în care* aceasta conține dispoziții armonizate. Această

10 Articolul 5 alineatul (1) al doilea paragraf litera (n).

11 Articolul 10 alineatul (2) litera (o).

12 Articolul 10 din Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind creditul de consum (JO 1986, L 42, p. 48).

13 Articolul 18 al Propunerii de directivă a Parlamentului European și a Consiliului pentru armonizarea dispozițiilor juridice și administrative ale statelor membre cu privire la creditul pentru consumatori, COM(2002) 443 final (JO 2002, C 331 E, p. 200). Nemodificată în mod esențial prin COM(2004) 747 final.

14 A se vedea punctul 33 de mai sus.

chestiune nu privește însă biletul la ordin, deoarece, astfel cum tocmai am arătat, directiva nu a introdus o armonizare în domeniul biletului la ordin ca mijloc de garantare a unui credit pentru consumatori. În plus, circumstanțele din litigiul principal nu ne permit să stabilim dacă, în domeniile vizate *în mod specific* de armonizare [15], au fost menținute sau introduse norme de drept intern diferite. Din acest motiv, nu putem constata o încălcare a articolului 22 alineatul (1) din directivă.

Inexistența unei eludări în sensul articolului 22 alineatul (2) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori

37. Comisia consideră totuși că există o încălcare a articolului 22 alineatul (2) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori. Acesta obligă statele membre să se asigure că consumatorii nu pot renunța la drepturile care le-au fost conferite prin dispozițiile de drept intern care transpun această directivă.

38. Nu se poate însă constata că domnul Wawrzosek, prin emiterea unui bilet la ordin, a renunțat la drepturile sale în temeiul dispozițiilor legale poloneze. Astfel, renunțarea în sensul articolului 22 alineatul (2) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori presupune stingerea integrală sau parțială de către consumator, printr-o declarație expresă sau printr-o acțiune concludentă, a unui drept existent de care beneficiază în temeiul normelor interne de transpunere a directivei. Cererea de decizie preliminară nu conține însă vreo indicație conform căreia ar fi existat astfel de drepturi la care domnul Wawrzosek ar fi renunțat în contextul biletului la ordin sau într-o altă formă.

Inexistența unei eludări a articolului 22 alineatul (3) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori

39. Contrar opiniei instanței de trimitere și Comisiei, nici garantarea de către consumator, printr-un bilet la ordin, a creanțelor rezultate dintr-un contract de credit pentru consumatori nu reprezintă o eludare a normelor interne de transpunere a directivei, eludare care nu ar fi permisă în temeiul articolului 22 alineatul (3) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori.

40. Într-adevăr, unul dintre avantajele biletului la ordin pentru creditor este ușurarea sarcinii probei în prima etapă a procedurii ordonanței de plată, acesta trebuind să dovedească doar autenticitatea și validitatea formală a biletului la ordin. Acest fapt nu determină însă o răsturnare a sarcinii probei privind îndeplinirea obligațiilor de informare ale creditorului, care ar putea reprezenta o eludare în sensul articolului 22 alineatul (3) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori.

41. Așa cum Curtea de Justiție a constatat deja, Directiva privind contractele de credit pentru consumatori nu conține nicio reglementare expresă legată de sarcina probei privind îndeplinirea de către creditor a obligațiilor sale de informare [16]. Cu toate acestea, Curtea de Justiție a dedus din articolul 22 alineatul (3) că o clauză contractuală nu poate determina o răsturnare a sarcinii probei privind îndeplinirea obligațiilor de informare ale creditorului [17].

42. Faptul că raportul fundamental nu este examinat în prima etapă a procedurii naționale nu constituie o reglementare privind împărțirea sarcinii probei, ci doar o limitare a obiectului procedurii. În schimb, creditorului îi revine în mod exclusiv sarcina de a proba autenticitatea și validitatea formală a biletului la ordin.

15 A se vedea Hotărârea din 12 iulie 2012, SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443, punctul 38), și Ordonanța din 12 octombrie 2016, Horžić și Pušić (C-511/15 și C-512/15, EU:C:2016:787, punctul 26).

16 Hotărârea din 18 decembrie 2014, CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 22).

17 Hotărârea din 18 decembrie 2014, CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2464, punctele 30 și 31).

43. Din momentul în care consumatorul declanșează a doua etapă a procedurii prin formularea contestației împotriva ordonanței de plată, raportul fundamental devine parte a obiectului procedurii. Din acest moment, creditorului îi revine sarcina probei cu privire la îndeplinirea obligațiilor sale de informare.

44. Din acest motiv, reglementarea din dreptul polonez în discuție nu determină o modificare a împărțirii sarcinii probei. Astfel, clauza contractului de împrumut care îl obligă pe domnul Wawrzosek să emită biletul la ordin nu reprezintă o stipulație care contravine interdicției de eludare prevăzute la articolul 22 alineatul (3) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori.

45. În plus, trebuie respins de asemenea argumentul Comisiei, conform căruia o înțelegere sub forma unui bilet la ordin ar reprezenta o eludare a Directivei privind contractele de credit pentru consumatori deoarece ar exista riscul ca, prin emiterea biletului, instanța să nu examineze respectarea de către creditor a obligațiilor sale de informare ale creditorului. Astfel, această abordare ar avea drept consecință ca biletul la ordin să devină practic inadmisibil ca mijloc de garantare a contractelor de credit pentru consumatori. Acest fapt ar contrazice însă voința legiuitorului Uniunii, și anume cea de a lăsa la latitudinea statelor membre să decidă dacă permit sau nu permit acest instrument ca mijloc de garantare a contractelor de credit pentru consumatori[18].

Cu privire la problema încălcării articolului 17 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori

46. Cererea de decizie preliminară ridică în plus problema dacă articolul 17 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori se opune executării unui bilet la ordin emis în vederea garantării creditului în temeiul legislației poloneze.

47. Articolul 17 alineatul (1) din Directiva privind contractele de credit pentru consumatori se referă totuși la o situație în care un terț, care este diferit de părțile inițiale ale contractului, a devenit titularul drepturilor împotriva consumatorului. Or, domnul Wawrzosek a încheiat contractul de împrumut inițial cu reclamanta. Beneficiara biletului la ordin este deci identică cu creditoarea. Banca nu și-a cesionat drepturile din contractul de împrumut unor terți, nici nu a andosat biletul la ordin. Prin urmare, articolul 17 alineatul (1) nu are relevanță pentru soluționarea litigiului principal, iar Curtea de Justiție nu trebuie să examineze această dispoziție.

48. Cu titlu subsidiar, trebuie amintit că articolul 41 din Legea poloneză privind creditele pentru consumatori prevede că un bilet la ordin emis de consumator ca garanție a dreptului creditorului dintr-un contract de credit pentru consumatori trebuie să conțină în mod obligatoriu o clauză care să împiedice transferul prin andosare. Dacă creditorul acceptă un bilet la ordin al consumatorului care nu conține această clauză, iar acesta ajunge la un terț – nefiind relevant dacă acest lucru se întâmplă cu acordul sau fără acordul creditorului –, creditorul trebuie să despăgubească consumatorul pentru prejudiciul astfel rezultat.

Concluzie intermediară

49. Astfel, se poate reține faptul că dispozițiile Directivei privind contractele de credit pentru consumatori nu se opun unei reglementări precum cea în discuție.

18 A se vedea punctul 35 de mai sus.

C. Cu privire la Directiva privind clauzele abuzive

Principiile fundamentale ale Directivei privind clauzele abuzive

50. Scopul Directivei privind clauzele abuzive este acela de a împiedica utilizarea clauzelor abuzive în contracte încheiate între profesioniști și consumatori.

51. Potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva privind clauzele abuzive, clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat de profesionist cu consumatorul nu creează obligații pentru consumator. Potrivit articolului 7 din directivă, statele membre trebuie să se asigure că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficace pentru a preveni utilizarea clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către profesioniști.

52. Această reglementare se bazează pe ideea că un consumator se găsește într-o situație de inferioritate față de un profesionist în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, situație care îl conduce să adere la condițiile redactate în prealabil de profesionist, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora [19].

53. Prin urmare, legislația națională trebuie să garanteze consumatorului o protecție jurisdicțională efectivă, oferindu-i posibilitatea de a ataca în justiție contractul în litigiu în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor acestuia să nu fie supusă unor condiții, în special unor termene sau unor cheltuieli, care să facă excesiv de dificilă sau imposibilă în practică exercitarea drepturilor garantate prin Directiva privind clauzele abuzive [20].

54. Curtea de Justiție a constatat în mai multe rânduri că, în lipsa unei armonizări a dreptului procedural civil, reglementarea privind executarea creanțelor civile ține de ordinea juridică internă a statelor membre, conform principiului autonomiei procedurale. Astfel, acestea trebuie să se asigure că normele interne nu sunt mai puțin favorabile decât acelea care reglementează situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și că acestea nu fac imposibilă din punct de vedere practic sau nu îngreunează în mod excesiv exercitarea drepturilor acordate consumatorilor de legislația Uniunii (principiul efectivității) [21].

55. Întrucât, în speță, nu există niciun element de natură a da naștere unor îndoieli cu privire la respectarea principiului echivalenței, trebuie să se examineze doar dacă reglementarea poloneză este conformă principiului efectivității. Astfel, în temeiul jurisprudenței Curții de Justiție, trebuie avută în vedere poziția respectivei dispoziții în ansamblul procedurii, derularea procedurii și particularitățile respectivei proceduri [22].

56. În temeiul jurisprudenței constante a Curții de Justiție – care privește, printre altele, procedura ordonanței de plată –, principiul efectivității impune ca instanța națională să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale, *de îndată ce dispune de temeiurile de drept și de fapt necesare în acest scop* [23].

19 Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punctul 36 și jurisprudența citată), Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 39), și Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores (C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 25).

20 Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punctul 38), și Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 59).

21 Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punctul 38), Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctul 40), și Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 46).

22 Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctul 43), și Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 49).

23 Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctul 36), Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 57), și Hotărârea din 4 iunie 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punctul 35).

Aplicare în privința executării unui bilet la ordin în temeiul legislației poloneze

57. Conform *acestui* criteriu, reglementarea poloneză este compatibilă cu articolul 6 alineatul (1) și cu articolul 7 alineatul (1) din Directiva privind clauzele abuzive. Astfel, în *prima etapă* a procedurii ordonanței de plată, instanța nu dispune decât de biletul la ordin și verifică autenticitatea și validitatea formală a acestuia. Contractul de împrumut care stă la baza biletului la ordin nu este prezentat instanței. Astfel, instanța nu dispune de temeiurile de drept și de fapt necesare pentru a stabili dacă contractul de împrumut conține sau nu conține o clauză abuzivă.

58. În schimb, în *a doua etapă* a procedurii, care este declanșată prin contestația formulată de consumator împotriva ordonanței de plată, instanța examinează obiecțiile legate de raportul fundamental. Abia în această parte a procedurii, instanța dispune de temeiurile de drept și de fapt necesare în acest scop, fiindu-i prezentate, conform articolului 493 punctul 1 din KPC, faptele și mijloacele de probă care sunt necesare pentru a analiza dacă contractul de împrumut are un caracter abuziv.

59. Trebuie subliniat că, în prima etapă a procedurii, dreptul procedural polonez stabilește cerințe mai stricte pentru emiterea ordonanței de plată decât cele prevăzute de Regulamentul nr. 1896/2006 privind procedura europeană de somație de plată [24] pentru emiterea unei somații europene de plată, care poate fi utilizată pentru executarea creanțelor față de consumatori. Astfel, conform legislației poloneze, în prima etapă a procedurii, reclamantul trebuie să depună biletul la ordin, deci un mijloc de probă. În schimb, articolul 7 alineatul (2) litera (e) din Regulamentul nr. 1896/2006 nu impune decât descrierea mijloacelor de probă invocate în susținerea creanței, nu însă și depunerea lor în fața instanței.

Distincția față de jurisprudența anterioară cu privire la incompatibilitatea cu Directiva privind clauzele abuzive

60. Situația de fapt care se află la originea litigiului principal se deosebește de cele în care Curtea de Justiție a constatat incompatibilitatea cu Directiva privind clauzele abuzive. În cauza Banco Español de Crédito, instanța națională dispunea încă de la începutul procedurii ordonanței de plată de temeiurile de drept și de fapt necesare pentru a examina caracterul abuziv al unei clauze contractuale. Totuși, o prevedere din dreptul procedural național nu permitea instanței naționale să examineze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze, motiv pentru care Curtea de Justiție a declarat această prevedere ca fiind incompatibilă cu Directiva privind clauzele abuzive [25]. În cauza Finanmadrid EFC, atât procedura ordonanței de plată, cât și procedura de executare ulterioară au fost finalizate fără să fi fost examinat din oficiu caracterul abuziv al unei clauze din contractul care trebuia să fie pus în executare în procedură, deși atât „Secretario judicial”, cât și instanța sesizată în procedura de executare dispuneau de temeiurile de drept și de fapt necesare pentru examinarea caracterului abuziv al clauzei contractuale [26].

61. Norma relevantă din litigiul principal nu se opune nici ea principiilor pe care Curtea de Justiție le-a dezvoltat în cauza Aziz. Dacă măsurile executorii în vederea evacuării din bunul imobil care constituie locuința consumatorului și a familiei sale sunt iminente sau au fost deja adoptate, Curtea de Justiție a hotărât că instanța națională care trebuie să decidă cu privire la caracterul abuziv al unei clauze a contractului încheiat cu consumatorul trebuie să fie autorizată să adopte măsuri provizorii pentru a împiedica sau a suspenda o procedură nelegală de executare a bunurilor imobile, în vederea garantării

24 Regulamentul (CE) nr. 1896/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2006 de instituire a unei proceduri europene de somație de plată (JO 2006, L 399, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 9, p. 108).

25 Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 52 și 53).

26 Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctele 45, 46 și 50).

deplinei eficiențe a protecției urmărite prin Directiva privind clauzele abuzive [27]. A recunoaște consumatorului doar dreptul la despăgubirea prejudiciului care i-a fost cauzat ca urmare a măsurilor de executare în vederea evacuării locuinței corespunde unui nivel de protecție inferior nivelului impus de Directiva privind clauzele abuzive [28].

62. În primul rând, trebuie să constatăm că aceste principii au fost dezvoltate de Curtea de Justiție în vederea asigurării protecției judiciare împotriva măsurilor de executare având ca obiect bunurile imobile folosite ca locuințe de către consumator. Astfel cum a precizat Curtea de Justiție în cauza Kušionová, principalul argument în sensul incompatibilității cu Directiva privind clauzele abuzive este dreptul la respectarea domiciliului, consacrat la articolul 8 alineatul 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale și la articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale [29]. În schimb, procedura de emitere a unei ordonanțe de plată pe baza unui bilet la ordin este mult mai puțin sensibilă.

63. În plus, ordonanța de plată reprezintă, în temeiul legislației poloneze, o decizie care este executorie fără a fi necesară aplicarea unei formule executorii. Totuși, articolul 492 alineatul 3 a doua teză din KPC prevede că, odată cu formularea contestației, instanța poate suspenda la cerere executarea. Aceasta poate adopta deci măsuri provizorii în vederea împiedicării sau suspendării unei proceduri nelegale de executare, astfel încât consumatorul nu trebuie să se limiteze numai la a solicita despăgubiri.

64. Doar cu titlu subsidiar, trebuie precizat faptul că, în temeiul articolului 23 din Regulamentul nr. 1896/2006, executarea pe baza unei somații europene de plată poate fi suspendată sau limitată doar la cererea pârâtului. Astfel, reglementarea poloneză nu impune cerințe mai stricte decât procedura europeană de somație de plată.

65. Astfel cum susține, în definitiv, guvernul polonez, formularea contestației împiedică dobândirea de către ordonanța de plată a autorității de lucru judecat. În cauza Finanmadrid EFC, Curtea de Justiție a hotărât că nu este incompatibil cu Directiva privind clauzele abuzive faptul că dobândirea autorității de lucru judecat de către o hotărâre împiedică consumatorul să invoce caracterul abuziv al unei clauze a contractului de împrumut ca răspuns la o acțiune introdusă de profesionistul din contractul de împrumut [30]. Prin formularea unei contestații, consumatorul evită, în temeiul dreptului procedural național, ca ordonanța de plată să dobândească autoritate de lucru judecat. În plus, în a doua etapă a procedurii, acesta poate să invoce caracterul abuziv al unei clauze a contractului de împrumut. În cazul în care consumatorul formulează contestație, nu există niciun conflict cu principiile pe care Curtea de Justiție le-a dezvoltat în cauza Finanmadrid EFC.

66. Nici în cazul în care consumatorul nu formulează contestație, iar ordonanța de plată dobândește autoritate de lucru judecat, nu se pot aplica principiile cauzei Finanmadrid EFC. Dat fiind că biletul la ordin a constituit singurul temei al emiterii ordonanței de plată, forța obligatorie a ordonanței de plată va privi doar obligația care rezultă din biletul la ordin, nu însă și cea din contractul de împrumut.

67. În consecință, situația de fapt care stă la baza litigiului principal se deosebește de cea din cauza Finanmadrid EFC. Astfel cum arată guvernul polonez, consumatorul poate, într-un proces ulterior cu profesionistul, să invoce în continuare caracterul abuziv al unei clauze din contractul de împrumut, instanța națională fiind ținută să îl examineze din oficiu.

27 Hotărârea din 7 decembrie 2017, Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punctul 49), Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 66), și Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 59).

28 Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 60).

29 Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctele 64 și 65).

30 Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctele 47 și 51); a se vedea de asemenea Ordonanța din 21 iunie 2016, Aktiv Kapital Portfolio (C-122/14, nepublicată, EU:C:2016:486, punctele 29 și 36).

68. Dacă profesionistul a obținut executarea silită pe baza ordonanței de plată, consumatorul poate solicita restituirea a ceea ce profesionistul a obținut prin măsurile de executare, mai ales în temeiul principiilor îmbogățirii fără justă cauză sau despăgubirii prejudiciului. Consumatorul își poate justifica pretenția privind îmbogățirea fără justă cauză sau despăgubirea prin faptul că contractul de împrumut conținea o clauză abuzivă. Autoritatea de lucru judecat a ordonanței de plată nu se opune formulării unei astfel de cereri de către consumator, deoarece aceasta nu acoperă obiecțiile legate de contractul de împrumut.

69. Totuși, în cauza Aziz, Curtea de Justiție a hotărât, în legătură cu luarea unor măsuri executorii în vederea evacuării unei locuințe, că este incompatibil cu Directiva privind clauzele abuzive să se pună la dispoziția consumatorului doar dreptul la despăgubirea prejudiciului produs ca urmare a evacuării locuinței [31]. Totuși, așa cum am amintit deja, hotărârea pronunțată în acea cauză a fost determinată mai ales de faptul că măsura de executare a condus la pierderea locuinței de către consumator și de către familia sa [32].

70. Cererea de decizie preliminară a instanței de trimitere nu conține însă nicio precizare în sensul că în litigiul principal există un risc de evacuare a locuinței domnului Wawrzosek sau un dezavantaj similar.

71. Din acest motiv, este compatibilă cu Directiva privind clauzele abuzive împrejurarea că, prin formularea unei contestații, consumatorul poate să evite ca ordonanța de plată să dobândească autoritate de lucru judecat sau poate invoca caracterul abuziv al contractului de împrumut în susținerea unei pretenții legate de o îmbogățire fără justă cauză sau pentru despăgubirea prejudiciului.

Cu privire la importanța contestației formulate împotriva ordonanței de plată

72. Din considerațiile de mai sus rezultă că, în ceea ce privește eficiența practică a protecției consumatorului în temeiul Directivei privind clauzele abuzive, contestația consumatorului împotriva ordonanței de plată are o importanță centrală. Se așteaptă în mod rezonabil de la consumator să facă acest pas pentru a-și invoca drepturile.

73. În litigiile în care sunt implicați profesioniști, Directiva privind clauzele abuzive impune chiar o intervenție pozitivă, independentă de părțile contractuale, a unei instanțe naționale competente pentru soluționarea acestui tip de litigii [33]. Cu toate acestea, astfel cum Curtea de Justiție a susținut în mai multe rânduri, respectarea principiului efectivității nu trebuie să conducă la compensarea unei totale inactivități a consumatorilor afectați [34]. De aceea, nu este problematic faptul că un consumator este obligat să depună contestație împotriva ordonanței de plată pentru a introduce cea de a doua etapă a procedurii, aceea în care instanța examinează din oficiu caracterul abuziv al clauzei.

74. Această concluzie este susținută de faptul că legiuitorul european a stabilit cerințe similare în privința procedurii europene de somație de plată. Astfel, în temeiul articolului 17 din Regulamentul nr. 1896/2006, pârâtul trebuie să introducă contestație împotriva somației europene de plată pentru a se proceda la examinarea caracterului întemeiat al pretenției într-o procedură judiciară.

31 Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 60).

32 Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 61).

33 Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 41), și Hotărârea din 27 iunie 2000, Océano Grupo Editorial și Salvat Editores (C-240/98-C-244/98, EU:C:2000:346, punctul 27).

34 Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punctul 62), Hotărârea din 10 septembrie 2014, Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56), și Hotărârea din 6 octombrie 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, punctul 47); a se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Szpunar prezentate în cauza Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, punctul 43) și Concluziile noastre prezentate în cauza Aziz (C-415/11, EU:C:2012:700, punctul 55).

75. Comisia precizează totuși că, în temeiul articolului 493 alineatul 1 a doua teză din KPC, în cazul formulării contestației, consumatorul trebuie să-și prezinte motivele, precum și să expună situația de fapt și mijloacele de probă. În plus, acesta trebuie să suporte cheltuielile de judecată.

76. Contrar opiniei Comisiei, aceasta nu determină totuși incompatibilitatea procedurii de somație de plată pe baza unui bilet la ordin *ca atare* cu Directiva privind clauzele abuzive. Astfel, în primul rând, o asemenea interpretare a directivei ar contrazice voința legiuitorului Uniunii, care a lăsat statelor membre o putere de apreciere cu privire la utilizarea biletului la ordin ca mijloc de garantare a contractelor de credit cu consumatorii [35]. În al doilea rând, această interpretare ar constitui o intervenție excesivă în autonomia procedurală a statelor membre.

77. Astfel cum a hotărât totuși Curtea de Justiție, organizarea generală, derularea și particularitățile procedurii nu trebuie să determine un risc semnificativ ca, în fapt, consumatorul să nu introducă calea de atac necesară [36].

78. De aceea, Comisia critică în mod întemeiat faptul că, în temeiul articolului 493 alineatul 1 a doua teză din KPC, consumatorul trebuie, încă de la formularea contestației, să-și prezinte toate motivele, precum și să menționeze faptele și mijloace de probă. În procedura orală, părțile au exprimat puncte de vedere divergente cu privire la aspectul dacă dreptul procedural polonez permite judecătorului să examineze contractul de împrumut în a doua etapă a procedurii ordonanței de plată doar atunci când consumatorul invocă acest motiv în contestația formulată și menționează în acest sens fapte și mijloace de probă. Conform jurisprudenței consacrate, judecătorul național trebuie totuși să examineze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale. Limitarea obiectului examinării la motivele invocate de consumator este deci incompatibilă cu Directiva privind clauzele abuzive. Îi revine instanței de trimitere sarcina să se asigure, printr-o interpretare conformă cu directiva, că dreptul procedural național nu conține o astfel de limitare sau să îl lase neaplicat dacă o interpretare conformă nu este posibilă.

79. În acest context, trebuie avută în vedere și critica Comisiei conform căreia termenul de contestație de două săptămâni ar determina un risc semnificativ ca consumatorul să nu formuleze calea de atac necesară. Acest argument pare corect, având în vedere faptele și mijloacele de probă pe care consumatorul trebuie să le prezinte în acest termen. Totuși, un termen de două săptămâni nu este prea scurt pentru ca, în acest interval, consumatorul să poată avea o inițiativă. Din acest motiv, reglementarea poloneză conform căreia consumatorul trebuie să introducă contestația în două săptămâni de la comunicarea ordonanței de plată este compatibilă cu principiul efectivității numai dacă acesta nu trebuie să prezinte în acest termen faptele și mijloacele de probă în susținerea caracterului abuziv al clauzelor contractului de împrumut.

80. În sfârșit, este justificată obiecția Comisiei conform căreia cheltuielile de judecată impuse în sarcina consumatorului îl discriminează pe acesta. Articolul 19 alineatul 4 din Legea privind cheltuielile de judecată în cauze civile prevede că, în cazul în care introduce contestație, consumatorul trebuie să achite trei sferturi din taxele judiciare prevăzute. Prin comparație, reclamantul trebuie să achite doar un sfert din taxa judiciară, atunci când solicită emiterea unei ordonanțe de plată. Consumatorul trebuie deci să achite o taxă de trei ori mai mare în cazul în care introduce contestație împotriva ordonanței de plată pentru a-și invoca drepturile în temeiul Directivei privind clauzele abuzive. Presupunem că este vorba despre cheltuieli de judecată plătite în avans și că se va decide în mod definitiv cu privire la atribuirea acestor costuri abia la încheierea procedurii. Simpla percepere în

35 A se vedea punctul 34 de mai sus.

36 Hotărârea din 18 februarie 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punctul 52), Hotărârea din 14 martie 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punctul 58), și Hotărârea din 14 iunie 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punctul 54).

avans a unor astfel de sume reprezentând cheltuieli de judecată este însă de natură să descurajeze consumatorul în a formula contestație. Ar fi desigur chiar o discriminare a consumatorului dacă acesta ar trebui să plătească o taxă de trei ori mai mare în orice situație, independent de rezultatul procedurii.

81. Aceste trei condiții preliminare ale contestației prevăzute de legislația poloneză sunt prin ele însele de natură să îngreuneze exercitarea drepturilor acordate consumatorului prin Directiva privind clauzele abuzive și contravin, din acest motiv, principiului efectivității.

Concluzie intermediară

82. Prin urmare, este evident că o procedură precum cea poloneză este incompatibilă cu Directiva privind clauzele abuzive, în măsura în care aceasta îngreunează excesiv introducerea de către consumator a contestației împotriva ordonanței de plată emise pe baza biletului la ordin, prin faptul că permite judecătorului să examineze caracterul abuziv doar în cazul invocării unui anumit motiv de către consumator, că îi impune consumatorului să prezinte în două săptămâni de la comunicarea ordonanței de plată fapte și mijloace de probă care să permită judecătorului această examinare și prin faptul că discriminează consumatorul în ceea ce privește suportarea cheltuielilor de judecată.

VI. Concluzie

83. Având în vedere considerațiile anterioare, propunem Curții de Justiție să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich [Tribunalul Districtual din Siemianowice Slaskie, Polonia] după cum urmează:

„Dispozițiile Directivei privind clauzele abuzive trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale precum cea din litigiul principal dacă aceasta prevede că o ordonanță de plată întemeiată pe un bilet la ordin valid din punct de vedere formal, care garantează pretențiile unui profesionist împotriva unui consumator în temeiul unui contract de împrumut, este emisă fără examinarea caracterului abuziv al clauzelor contractului de împrumut și îngreunează excesiv formularea de către consumator a unei contestații împotriva ordonanței de plată, dacă aceasta permite judecătorului să examineze caracterul abuziv doar în cazul în care consumatorul invocă un motiv în acest sens, dacă impune consumatorului să prezinte faptele și mijloacele de probă care permit judecătorului această examinare în termen de două săptămâni de la comunicarea ordonanței de plată și dacă discriminează consumatorul în ceea ce privește suportarea cheltuielilor de judecată.”